

EK – 39

4 SENELİK 3 NUMARALI PLAN VE
VANER PLANI

EK – 39

**4 SENELİK 3 NUMARALI PLAN YATIRIMLARI
1947 VANER PLANI HEDEFLERİ
1950 – 1960 FİİLİ GERÇEKLEŞMELER**

1 – 4 Senelik 3 Numaralı Plan'daki yatırımlar – 18 Eylül 1938 Anadolu Ajansı

1.1. Limanlar

1.1.1 Trabzon limanı

1.1.2 Ereğli (kömür) limanı

1.1.3 Sirkeci – Haydarpaşa arasında feribot servisi

1.1.4 İskenderun limanı ve serbest bölge (A.A. haberinde bu proje yok)

2– Sosyal Hizmetler

Ankara'da memur konutları 453 bina - 2 yeni mahalle

3– Sanayi Tesisleri

3.1. Ankara tarım alet ve makineleri fabrikası - pulluk (50 bin adet/yıl)
çeşitli makine 1600 adet/yıl

3.2. Ereğli ısıtma araçları fabrikası
1000 adet soba/yıl + 1500 adet radyatör/yıl

3.3. Karabük 18 000 ton/yıl demir boru fabrikası

3.4. Ankara(???)¹ 450 adet/yıl 1000 B.G. uçak motorları fabrikası

3.5. ??? 750 ton/yıl alüminyum ürünleri fabrikası

3.6. ??? 6000 ton/yıl soda fabrikası

3.7. ??? 150 ton/yıl terpentin + 450 ton/yıl kolofon fabrikası

3.8. Isparta-burdur 1000 ton/yıl gülyağ tesisleri

3.9. ??? 12 ton morfin üretim tesisi

3.10 ??? Kayseri 250 ton/yıl gliserin ve 5000 ton/yıl
sabun üretecek (hayvan yağlarından) tesis

3.11 Kütahya 16500 ton/yıl sentetik benzin 5940 ton/yıl motorin üretecek tesis

3.12 Kütahya veya İzmit'de azot sanayii
3000 ton/yıl nitrik asit – 2000 ton/yıl amonyum
nitrat ve 1000 ton/yıl karpit üretecek

3.13 ??? 330 bin ton/yıl semi-kok ve 25 bin ton/yıl katran üretim tesisleri

3.14 Karabük 120 bin ton/yıl cüruf çimentosu fabrikası

¹ Anadolu Ajansı haberinde kuruluş yeri belli değil

- 3.15 ??? 15 bin ton/yıl ateş tuğlası fabrikası
- 3.16 Ayvalık 5 000 ton/yıl zeytinyağı fabrikası
- 3.17 ??? 35 bin ton/yıl yaş meyveyi kurutacak tesis
- 3.18 Trabzon 12 000 ton/yıl konserve et üretecek fabrika
- 3.19 Çeşitli yerlerde 800 ton/yıl balık konservesi;
2000 ton/yıl taze balık işleme tesisi; 4000 tn/yıl
Balık yapısı; 3200 ton/yıl balık unu; 10 ton/yıl havyar ve 80 bin adet/yıl
balık derisi işleyecek tesisler
- 3.20 Biri Susurluk, ikisi doğu illerinde olmak üzere dört şeker fabrikası ²
- 4 - Elektrik enerjisi
Çatalağzı ve Kütahya'da kurulacak iki termik santral. Yıllık toplam üretim
475 mkws (o tarihte yıllık toplam üretim 318 mkwst)
- 5 - Denizcilik
28 yeni gemi toplam 67 000 dwton
- 6 - Madencilik
- 6.1. Guleman tesislerinde 100 bin ton/yıl krom üretimi
- 6.2. Ergani-Kuvarshan-Murgul'da yılda 13 000 ton blister ve 1200 ton saf
bakır üretimi
- 6.3. Çeşitli madenlerin işletilmesi ile yılda 10 bin ton çinko, 10 bin ton simli
kurşun ve 400 bin ton demir üretimi
- 6.4. Zonguldak bölgesinde yılda 4 500 000 ton taşkömürü ve Kütahya
bölgesinde yılda 1 milyon ton linyit üretimi

Bu bilgiler Y.S. Tezel "Cumhuriyet Döneminin İktisadi Tarihi" başlıklı kitabından. ³ Yazara bu bilgileri ve planın bir suretini Şevket Süreyya vermiş. Prof Tezel planın suretini kaybetmiş. Devlet Arşivlerinde olması gereken plan metninin aslı da kayıp.

Bayar'ın 18 Eylül 1938 günü Anadolu Ajansı'na yaptığı açıklama farklı ve daha kısa. Yukarıdaki listenin daha doğru olduğunu varsayıyorum. Ancak bu listede Sivas çimento fabrikası yok. Oysa makineleri 1938 yılında Almanya'ya sipariş edilmiş.

² Bu listede şu yatırımlara yer verilmemiş:
Sivas'ta kurulacak çimento fabrikası
Antalya'da jüt ve jütten çuval üretimi projesi – Erzurum'da iplik fabrikası
Ulaştırma sektörü için yeni vagon ve lokomotif alımı (cevher taşımak için)

³ Sayfa 262 - 264

VANER PLANI HEDEFLERİ (ÖZET)
1960 YILINDA GERÇEKLEŞMELER & ENDEKSLER

Ürün		Vaner Planı Hedefleri	1950-60 Fiili Sonuç	Endeks ⁴
Hububat	<i>bin ton</i>	9 800	15 200	155
Pamuk	<i>bin ton</i>	90	176	196
Şeker	<i>bin ton</i>	135	643	476
Çimento	<i>bin ton</i>	1 015	2 038	200
Çelik	<i>bin ton</i>	350		
Toplam İş	<i>bin adet</i>	578	768	131
Toplam Tezgah	<i>bin adet</i>	11	16	145
Elektrik	<i>milyon kwst</i>	1 520	2 815	185
Yeni Karayolu	<i>km</i>	3 775	18 000	477
Kaplamalı Yol	<i>km</i>	20 000	42 000	210
Traktör	<i>adet</i>	3 000	42 000	1 355

Limanlar: Trabzon – Samsun – Ereğli – İstanbul

Vaner Planı 1947 yılında (kasım) hazırlanmış ancak uygulanmasına geçilmemiştir.

SONUÇ:

1950-60 arasında, 1938 Plan hedefi 3 limana karşı 10 liman, 4 şeker fabrikası hedefine karşı 11 şeker fabrikası yapılır iken diğer hedefler % 100 ve daha yüksek oranlarda aşılmıştır.

27 Mayıs'ta devam eden 22 milyar liralık yatırım projeleri 1965 yılına kadar tamamlanmış ve Türkiye 1965 yılında şu üretim kapasitelerine ulaşmıştır (fiili üretim)

Elektrik: 4 953 milyon kwsaat
 Çimento: 3 238 bin ton
 Demir-Çelik: 759 bin ton (ERDEMİR 15 Mayıs 1965'de açılmıştır)
 Petrol rafinajı: 3 521 bin ton (kapasite 4 800 bin ton)
 Şeker: 600 bin ton
 Dokuma yaklaşık 600 milyon metre

1950 sanayi sektörü katma değeri: 1 419 milyon TL = 273 ton altın (5.2 TL/gr)
 1965 sanayi sektörü katma değeri: 15 339 milyon TL = 1096 ton altın (14 TL/gr)
 Artış: % 301 Süre: 15 yıl Yıllık ortalama artış: % 20

⁴ Plan hedefleri 100 kabul edilerek fiili durumun kıyaslanması

